

2022

Київський університет імені Бориса Грінченка



КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ



КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

МАЙСТЕРНЯ АКАДЕМІЧНОГО РЕЛІГІЄЗНАВСТВА

«КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-2022»

*Матеріали Всеукраїнської наукової конференції
20 травня 2022 року*

Тези доповідей

м. Київ
2022

УДК 101.1(08)

Ф 56

*Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Історико-філософського факультету
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 9 від 17.05.2022)*

Редакційна колегія:

Александрова О.С. – доктор філософських наук, професор

Додонов Р.О. – доктор філософських наук, професор

Горбань О.В. – доктор філософських наук, професор

Колінько М.В. – доктор філософських наук, доцент

Ломачинська І.М. – доктор філософських наук, професор

Филипович Л.О. – доктор філософських наук, професор

Ф 56 Київські філософські студії : Матеріали Всеукраїнської наукової конференції (м. Київ, 20 травня 2022 р.) : тези доповідей / за заг. ред. проф. Р.О. Додонова. – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2022. – 320 с.

Збірник містить тези доповідей і виступів учасників Міжнародної наукової конференції «Київські філософські студії», яка відбулася в Київському університеті імені Бориса Грінченка 20 травня 2022 року. У поданих матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем сучасної гуманітаристики, зокрема таких її галузей як філософія міста, урбаністика, історія філософії, соціальна і політична філософія, філософія культури, етика, естетика, релігієзнавство, філософія освіти, політологія тощо. Збірник адресовано науковцям, викладачам вищої школи, аспірантам, докторантам, студентам, усім, хто цікавиться розвитком філософської думки. Матеріали подані в авторській редакції англійською та українською мовами. Відповідальність за грамотність, науковий і літературний зміст, достовірність фактів і посилань несуть автори тез.

© КУБГ, 2022

Зміст

СЕКЦІЯ I.

Метафізика міста. Києвознавство.

<i>Ксенія Гуржи.</i> САКРАЛІЗАЦІЯ МІСЬКОГО ПРОСТОРУ	10
<i>Роман Додонов.</i> СТОЛИЦЯ І ВІЙНА	14
<i>Ірина Зайцева.</i> ФЕМІНІЗМ ЯК ЦІННІСНА АЛЬТЕРНАТИВА КЛІЄНТЕЛІЗМУ В ПОСТКОЛОНІАЛЬНОМУ МІСТІ	18
<i>Наталія Крохмаль.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ МІСТА: ВІД МІСТА-ДЕРЖАВИ ДО МІСТА-ДЕРЖАВИ	20
<i>Максим Лепський.</i> МІСТО ЯК СУЧАСНА ФОРТЕЦЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ	25

СЕКЦІЯ II.

Історико-філософська класика: рецепції та інтерпретації

<i>Костянтин Вергелес, Павло Куліш, Тетяна Школьнікова.</i> ПРАКТИЧНА (МОРАЛЬНА) ФІЛОСОФІЯ: ВИТОКИ І ТРАНСФОРМАЦІЯ	30
<i>Вероніка Жилкіна.</i> ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ РОЗУМІННЯ СВОБОДИ: «ДРУГА СТАТЬ» С. ДЕ БОВУАР	36
<i>Валерія Завадська.</i> ПРОБЛЕМА ЗНАКІВ В СЕМІОТИЦІ	38
<i>Анастасія Кузьміна.</i> РОЛЬ РАЦІОНАЛІЗМУ НОВОГО ЧАСУ У ФОРМУВАННІ НОВИХ ФОРМ РАЦІОНАЛЬНОСТІ	41
<i>Олег Масюк.</i> ЗМІНА СТАВЛЕННЯ ДО ЖІНКИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ НАРИС	44
<i>Віталій Матвеев.</i> ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ПОГЛЯДИ М. ГАЙДЕГЕРА В АСПЕКТІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В ПОРІВНЯННІ З РЕЛІГІЙНО-ФІЛОСОФСЬКОЮ ДУМКОЮ СХОДУ	47

<i>Людмила Овсянкіна, Тетяна Купрій.</i> КАЯТТЯ ЯК ЦІННІСТЬ У ФІЛОСОФСЬКОМУ КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ ПОВОЄННОГО НІМЕЦЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	52
<i>Марина Пашанова.</i> ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА В КОНТЕКСТІ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ КАМЮ І САРТРА	57
<i>Дмитро Пеллагін.</i> РЕЛІГІЯ І МЕТАФІЗИКА В ІНТЕГРАЛЬНОМУ ТРАДИЦІОНАЛІЗМІ РЕНЕ ГЕНОНА	60

СЕКЦІЯ ІІІ.

Аналітика соціальних процесів

<i>Eileen Barker.</i> ‘OTHERING’: A NECESSARY BUT DANGEROUS SOCIAL PROCESS	66
<i>Тарас Бутченко.</i> РОЗВИТОК ФІЛОСОФСЬКИХ ЗАСАД ІНФОРМАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ	69
<i>Артем Говоруха.</i> ДУХОВНА КРИЗА ЛЮДИНИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	71
<i>Олександра Голованова.</i> РЕФЛЕКСІЯ МОЛОДДЮ КІНЦЕВОСТІ ЖИТТЯ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)	74
<i>Альона Деркач.</i> АСТРОСОЦІОЛОГІЯ ЯК НАПРЯМОК ГУМАНІТАРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КОСМОСУ	78
<i>Кирило Дзідора.</i> СОЦІАЛЬНІ І ТЕХНІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ	81
<i>Віра Додонова.</i> ПОСМОДЕРНІСТСЬКИЙ ПОГЛЯД НА ПРИРОДУ ГІБРИДНИХ ВІЙН	84
<i>Марина Колінько.</i> ГЕНДЕРНІ МЕТАМОРФОЗИ ФРОНТИРНОГО ПРОСТОРУ: АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД	88
<i>Вікторія Лапченко.</i> СОЦІАЛЬНІ ІНСТИТУТИ ЯК ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	92
<i>Богдан Ломачинський.</i> РОЛЬ МЕДІА В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙНАХ СУЧАСНОСТІ	96
<i>Maria Maletska.</i> VIDEOGAME PHENOMENON AS THE ETHICAL DETERMINANT IN CONTEMPORARY SOCIETY	100

<i>Вікторія Мельниченко.</i> ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПОРТРЕТ ЛІДЕРА ОЧИМА УКРАЇНЦІВ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ОПИТУВАННЯ)	104
<i>Іван Олійник.</i> ТРАНСФОРМАЦІЙНІ СУСПІЛЬСТВА СУЧАСНОСТІ В КОНТЕКСТІ РИЗИКІВ ПОШИРЕННЯ ПРЕКАРНИХ ПРАКТИК	110
<i>Юрій Омельченко.</i> НАСИЛЛЯ В ІСТОРІЇ: ФІЛОСОФСЬКО- ІСТОРИЧНИЙ ПІДХІД	114
<i>Галина Тимофєєва.</i> «ЕФЕКТ ЗІМБАРДО» ТА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА	116

СЕКЦІЯ IV.

Актуальні проблеми етики, естетики та філософії культури

<i>Ілля Беседа.</i> ТРИКСТЕР ЯК КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИП: ІСТОРИКО-МІФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	120
<i>Карина Гончарова.</i> КІНО ЯК АКОМПАНеМЕНТ У ФІЛОСОФСЬКІ ЗНАННЯ	123
<i>Карина Гук.</i> КАТЕГОРІЇ ПРЕКРАСНЕ/ПОТВОРНЕ В ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ	127
<i>Крістіна Довга.</i> ТЕМА ЖІНКИ І ВІЙНИ В ТВОРАХ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ЦІННІСНО-ЕТИЧНИЙ ВИМІР ОСМИСЛЕННЯ	130
<i>Віктор Захаренко.</i> УКРАЇНСЬКИЙ МЕНТАЛІТЕТ В СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ	136
<i>Ольга Король.</i> ФЕНОМЕН ПІДНЕСЕНОГО В ПРОСТОРІ ЕСТЕТИЧНОГО ЗНАННЯ	139
<i>Анна Недашківська.</i> КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО В РОЗУМІННІ ПСИХОАНАЛІЗУ З. ФРОЙДА І К.Г. ЮНГА	145
<i>Дар'я Россінська.</i> ЦІННІСТЬ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ЯК ВТІЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ	148
<i>Мар'яна Староста, Лариса Василюшин.</i> ФІЛОСОФІЯ МУЗИЧНОЇ МЕТАФОРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ	155

<i>Олеся Столярчук.</i> ЕТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ АГРЕСІЇ УКРАЇНЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	158
<i>Лідія Тиміш.</i> ПІДҐРУНТЯ КУЛЬТУРНОЇ, ПОЛІТИЧНОЇ ТА ПРАВОВОЇ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ УКРАЇНИ	161
<i>Георгій Філіпович.</i> МИСТЕЦТВО ПІД ЧАС ВІЙНИ: ДОСВІД УКРАЇНИ	163
<i>Світлана Хрипко, Надія Котвицька.</i> САМОТНІСТЬ ЯК ДУХОВНИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ ТА КУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН В УМОВАХ «ПОЗА МЕЖАМИ МОЖЛИВОГО»	168

СЕКЦІЯ V.

Аналітика релігійних процесів

<i>Максим Водарчук, Віра Додонова.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СТАВЛЕННЯ УКРАЇНЦІВ ДО УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ МОСКОВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ НА ТЛІ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	178
<i>Дмитро Гончаренко.</i> ПРИНЦИПИ ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У БІБЛІЙНИХ КАНОНАХ	181
<i>Євген Дейнега.</i> КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XVI – ПЕРША ПОЛОВИНА XIX ст.)	184
<i>Олександр Донець.</i> РЕЛІГІЙНО-ЕСТЕТИЧНІ КАТЕГОРІЇ ДЗЕН-БУДДИЗМУ: «ЮГЕН», «ВАБІ» ТА «САБІ», «НАРЕ»	187
<i>Миколай Карпіцький.</i> СТАВЛЕННЯ ДО ВІЙНИ СУЧАСНИХ ҐАУДІЯ-ВАЙШНАВІВ З ПОГЛЯДУ ТЕОЛОГІЇ ВАЙШНАВІЗМУ	191
<i>Андрій Лебідь, Аліса Мельник.</i> РЕЛІГІЙНЕ ПИТАННЯ В УКРАЇНІ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XIX СТ.	196
<i>Ірина Ломачинська.</i> ДУХОВНА МІСІЯ ВІЙСЬКОВОГО КАПЕЛАНСТВА В УКРАЇНІ	199
<i>Павло Павленко.</i> ПОЛІТИЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УТВЕРДЖЕННЯ РЕЛІГІЙ У СВІТІ XXI СТОЛІТТЯ	205
<i>Віктор Ужва.</i> ПСИХОЛОГО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА ДОПОМОГА ХРИСТІЯНСЬКИХ КОНФЕСІЙ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	208

Віта Титаренко, Людмила Філіпович. СОЦІАЛЬНЕ СЛУЖІННЯ ЦЕРКОВ І РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ РФ В УКРАЇНІ 213

Владислав Харченко. АНАЛІЗ БУТТЯ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ТЕЧІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ 216

СЕКЦІЯ VI.

Філософія освіти та сучасний освітологічний дискурс

Олександр Горбань. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ 221

Олена Лобанчук. ФОРМУВАННЯ ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ 225

Руслана Мартич. ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕЛІГІЙНОГО ВЧЕННЯ ПРО «ЖИВЕ» 229

Каріна Москвіна. АНІМАЦІЯ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ ЯК ЕФЕКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 232

Ольга Рубан. ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ 234

Наталія Фіалко. ЛЕГІТИМАЦІЯ ТЕХНОКРАТИЧНОГО СПОСОБУ МИСЛЕННЯ І СПОЖИВАЦЬКОГО ТИПУ ДІЯЛЬНОСТІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗНЕЦІНЕННЯ ФІЛОСОФСЬКО-ГУМАНІТАРНОЇ СКЛАДОВОЇ ОСВІТИ У ЗВО УКРАЇНИ 237

СЕКЦІЯ VII.

Аналітика політичних процесів

Анастасія Бабаджанова. ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНОГО ІМІДЖМЕЙКІНГУ 243

Анастасія Верясова. ВПЛИВ ПРОТЕСТІВ VLM-2020 НА РИТОРИКУ ПЕРЕДВИБОРЧИХ ПРОГРАМ КАНДИДАТІВ В ПРЕЗИДЕНТИ США І РЕЗУЛЬТАТИ ВИБОРІВ 246

<i>Тетяна Довженко.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОСНОВНІ СКЛАДОВІ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ	248
<i>Катерина Зайченко.</i> ПОЛІТИЧНЕ МАНІПУЛЮВАННЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ	250
<i>Ілля Клименок.</i> ПРО ПОХОДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ГІБРИДНА ВІЙНА»	254
<i>Анфіса Колесникова.</i> РОСІЙСЬКИЙ ЧИННИК У ДЕМОКРАТИЧНОМУ ШЛЯХУ УКРАЇНИ	258
<i>Анастасія Коржова.</i> РОЛЬ ЗМІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	260
<i>Ксенія Курносова, Данило Додонов.</i> ПРО ЗМІСТОВНІСТЬ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ	263
<i>Ганна Лавриненко.</i> FAILED STATE: ПИТАННЯ ВИПРАВДАНОСТІ ДИСКУСІЙ ЩОДО УКРАЇНИ	265
<i>Олексій Лук'янов.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА КОРУПЦІЇ В НАУКОВІЙ ДУМЦІ США У ХХ СТОЛІТТІ	268
<i>Constantino Pereira Martins.</i> AFFECTIVE POLITICS: ON VIOLENCE AND EMOTIONS	272
<i>Аріна Махоніна.</i> ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФАКТОР ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ	273
<i>Тетяна Махортова.</i> ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ СОЦІУМУ	276
<i>Ілля Миц.</i> ШЛЯХИ РОЗПІЗНАВАННЯ І ПРОТИДІЇ МАНІПУЛЯТИВНИМ ТЕХНОЛОГІЯМ ПІД ЧАС ПРЕЗИДЕНТСЬКИХ ВИБОРЧИХ КАМПАНІЙ В УКРАЇНІ	279
<i>Іван Монолатій.</i> ФРАКТАЛЬНІ РОЗМІРНОСТІ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ЕТНОПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ	283
<i>Аліса Мусієнко.</i> ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	288
<i>Олександра Найденко.</i> ПРОПАГАНДА ЯК ОСНОВНИЙ ВИД МАНІПУЛЯЦІЇ МАСОВОЮ СВІДОМІСТЮ	292
<i>Діана Овдієнко.</i> ОСНОВНІ ЗАСОБИ І ТЕХНОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНО ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА МАСОВУ ПОЛІТИЧНУ СВІДОМІСТЬ	295

<i>Галина Петришин.</i> РОСІЙСЬКА ПРОПАГАНДА НАПЕРЕДОДНІ І ПІД ЧАС ШИРОКОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	298
<i>Ірина Пономарьова.</i> ОДНО- ТА ДВОПАЛАТНІ ПАРЛАМЕНТИ: ПОНЯТТЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ	303
<i>Тетяна Пояркова.</i> «РУССКИЙ МИР» ЯК ЗБРОЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	308
<i>Тарас Савченко.</i> ДЕТЕРМІНАНТИ ПОЛІТИЧНОГО ІНДИФЕРЕНТИЗМУ У РОСІЙСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	310
<i>Станіслав Славінський.</i> УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ	312
<i>Максим Стрелюк.</i> ВОЄННІ КОНФЛІКТИ В КОНТЕКСТІ ЛІБЕРТАРІАНСЬКОЇ ІДЕОЛОГІЇ	314
<i>Валерія Теплюк.</i> ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРИКЛАДИ ЇЇ ВЕДЕННЯ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ	317

Секція VII. Аналітика політичних процесів

рекомендації можна запропонувати державам пострадянського простору займатися більше питаннями внутрішньої політики, щоб збільшити власний показник спроможності замість спроби навішування ярликів про неспроможність на своїх сусідів.

Література

1. Fragile States Index. *The Fund for Peace*. URL: <https://fragilestatesindex.org/global-data/>
2. Helman G.B., Ratner S.R. Saving Failed States. *Foreign Policy*. 1992. Vol. 89. № 3: 3-20.

Олексій Лук'янов

кандидат історичних наук,

доцент кафедри політичних наук і права,

Київського національного університету будівництва і архітектури

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА КОРУПЦІЇ В НАУКОВІЙ ДУМЦІ США У ХХ СТОЛІТТІ

Корупція як складне соціальне явища, її негативні наслідки для суспільства викликають увагу дослідників різних галузей соціальних наук. Природа корупції, її причини і наслідки, антикорупційні заходи досі є предметом дискусій. До цього часу так і не сформовано однозначного, з точки зору багатьох дослідників, розуміння суті корупції як соціального явища.

Основні дослідницькі підходи до вивчення явища корупції, які існують на сьогодні, були сформовані у ХХ столітті науковцями США. Нашою метою є розгляд процесу формування та еволюції основних дослідницьких підходів представників американських соціальних наук щодо вивчення корупції як соціального явища, розкриття їх принципальних положень.

Перші ґрунтовні наукові дослідження корупції, що започаткували формування сучасних підходів, з'явилися в США ще в першій половині ХХ століття. Вони були пов'язані з необхідністю реформування муніципального управління та аналізом функціонування влади у великих американських містах. У ранніх соціологічних працях з проблематики корупції в місцевих органах влади відзначається така важлива

характеристика корупції, як додатковість корупційних елементів по відношенню до формальних інститутів управління. Результатом таких досліджень 20-х–40-х років минулого століття стали висновки, що там, де формальні інститути не виконують повною мірою своїх соціальних функцій, з'являються неформальні лідери (легендарні «боси» великих американських міст) й підґрунтя для корупційної діяльності [1, с.358; 2]. У подальшому така позиція отримала розвиток у рамках *структурно-функціонального підходу*. Значний вклад у формування основних позицій *структурно-функціонального підходу* здійснив Р. Мертон через запропоновану ним модель аналізу функціонування американської політичної машини [3]. Спираючись, значною мірою, на роботи Л. Стеффенса [4], Р. Мертон пише про структурний контекст дослідження корупції як суспільно-політичного явища, основним елементом якого вважає дифузію і фрагментацію влади, а також відповідальності. В американських містах першої половини ХХ ст., які швидко розвивалися, виникали нові специфічні проблеми та конфлікти, виникали нові неформальні центри відповідальності, альтернативні офіційним, – влада «босів», лідерів неофіційних виконавчих структур, що працювали, у так званій «задній кімнаті» [3, с.71-81]. Подібні ствердження можна знайти ще у М. Вебера [5, с.682-685]. За його точкою зору, явище «бос та його організація» є субститутом бюрократії в політичній культурі демократії на стадії розвитку. На думку М. Вебера, з поступовим проведенням реформи державної служби «дилетантське управління» чиновників, яке супроводжується неформальною владою босів, буду замінено професійним бюрократичним управлінням, коли посади займають чиновники з університетською освітою, непідкупні та відповідальні [5, с.685]. Описана Мертоном модель визнана класичною, саме вона стала основою для багатьох дослідників корупції, хоча з часом соціальна реальність, що була матеріалом для її створення, значно змінилася. У розвинутому постіндустріальному (інформаційному) суспільстві неможливо вже пояснити існування корупції виходячи з теоретичних положень Р. Мертона.

У другій половині ХХ століття дослідники корупції розглядали, як правило, не стільки саму корупцію, як її наслідки, що впливали на різні сторони життя суспільства. Дослідження проводилися в межах *структурно-функціонального підходу*, корупція розглядалась як дисфункція, що обумовлена внутрішньополітичними, культурними та адміністративними факторами. Таким чином сформувався *ідеалістично-філософський* або *моралізаторський напрям* у дослідженні корупції. Найбільш відомим його

Секція VII. Аналітика політичних процесів

представником є К. Фрідріх [6]. Він розглядав корупцію як девіантну поведінку, яка порушує соціальні норми і обумовлена мотивацією отримання особистої вигоди (і не лише фінансової, але і послуг, і різних преваг для себе та своїх близьких) за суспільний рахунок. К. Фрідріх пов'язував ступінь корумпованості влади з контекстом її реалізації, ступенем консенсусу у суспільстві, а серед факторів, які стримували корупцію, називав опозиційні політичні сили та незалежні засоби масової інформації.

Традицію *інституціонального підходу* як девіантності еліт підтримували Д. Саймон, Д. Ейтцен, Д. Най і С. Гантінгтон. Вони акцентували увагу на інституалізації корупції у США, оскільки проблема корупційної злочинності, на їх думку, пов'язана з об'єднанням злочинців різних верств, злочинні спільноти (від представників низьких класів та мафії до корумпованих державних діячів) об'єднуються з метою отримання прибутку та влади. Тому представники інституційного підходу стверджували, що корупція як девіація державних службовців є соціально обумовленими, інституціолізованими соціально-економічною та політичною реальністю [7].

У 1960-х роках, в межах так званої *«ревізіоністської» школи* дослідження корупції, більшість політологів та соціологів вважали корупцію хворобою переважно країн, що розвиваються, результатом та проявом суспільств на стадії незавершеної модернізації та бідності. Представники цієї школи (Х. Абуєва, Д. Бейлі, Н. Лефф, К. Лейес) виступали проти переважно негативної оцінки корупції як суспільної патології. Навпаки, вони стверджували, що корупція може виконувати позитивні функції в плані інтеграції, розвитку та модернізації суспільств «третього світу» [2, с. 45-54].

З 1970-х років у дослідженнях корупції домінують представники неоліберальної політекономії. *Економічні, ринково-центристські підходи* розглядають корупцію як форму соціального обміну, а корупційні платежі – як частину трансакційних витрат. Найбільш відомі представники таких підходів С. Роуз-Аккерман, Г. Нойгебауер, Н. Лефф, Д. Пітере та С. Уелч [8]. У межах цього підходу корупція пов'язується з втручанням держави в економічні процеси. Тому корупція може бути цілком функціональною, оскільки є противагою надмірної бюрократизації. У межах названого підходу розглядає корупцію автор відомої теорії колективних благ М. Олсон. Зміст його позиції у тому, що будь-яке законодавство, яке обмежує природно створені ринкові відносини, утворює «риннок навпаки», при цьому у всіх учасників створюються мотиви порушення закону, що призводить до зростання корумпованості чиновників [9].

Для об'єктивного аналізу феномена корупції необхідно розглянути фундаментальний діалектичний взаємозв'язок всіх аспектів соціального світу корупції. Представники як функціонального, так і неоліберальних підходів використовували формальний аналіз явища корупції, що базується на вивченні моделі індивідуальної поведінки з точки зору традицій, без урахування динаміки корупції та антикорупційних зусиль громадськості. Огляд основних підходів дає нам можливість вважати, що в дослідженнях корупції американськими науковцями в ХХ столітті приділялось не достатньо уваги взаємодії макро- та мікрорівневих факторів, що стало предметом сучасних досліджень [10; 11; 12].

Література

1. McKittrick E.L. The Study of Corruption. In coll. Sociology and History: Methods. Ed. By Lipset S.M. and Hofstadter R. New York, London, 1968.
2. Abueva J.V. The Contribution of Nepotism, Spoils and Graft to Political Development. East-West Center Review. 1966. № 3: 45-54.
3. Мертон Р. Социальная теория и социальная структура. М.: АСТ, 2006. 880 с.
4. Steffens L. The Shame of the Cities. New York, 1904.
5. Вебер М. Политика как призвание и профессия. Вебер М. Избранные произведения. М.: Прогресс, 1990: 808 с.
6. Friedrich C.J. The Pathology of Politics: Violence, Betrayal, Corruption, Secrecy, and Propaganda. N.-Y.: Harper & Row, 1972.
7. Simon D., Eitzen D. Elite Deviance. Boston, 1990; Хантингтон С. Кто мы: Вызовы американской национальной идентичности. Пер. с англ. А.Баширова. М.: АСТ, 2004: 635 с.
8. Rose-Ackerman S. Corruption: A Study in Political Economy. N.-Y.: Academic Press, 1978.
9. Олсон М. Возвышение и упадок народов: экономический рост, стагфляция, социальный склероз. М.: Новое издательство, 2013: 324 с.
10. Михальченко М., Михальченко О., Невмержицький Є. Корупція в Україні: політико-філософський аналіз. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2010: 615 с.
11. Кушнарьов І.В. Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Юридична думка», 2018: 408 с.

12. Пархоменко-Куцевіл О.І. Формування та розвиток сучасних антикорупційних органів державної влади як основа запобігання та подолання корупції: теоретико-методологічний аналіз: монографія. Київ: ДП Вид. дім «Персонал», 2019: 308 с.

Constantino Pereira Martins
NOVA University of Lisbon /
IEF- Coimbra University, Portugal

AFFECTIVE POLITICS: ON VIOLENCE AND EMOTIONS

The purpose of this presentation is to think about the primordial relation between politics and emotions. This paradoxical idea crashes with the history of political philosophy as a rational effort of ordination and systematization of political communities, regarded like identified rational projects based on principles, values and collective goals, but it also clashes with the possibility of interpreting the political process in light of a vast history of blood, violence and war. This no man's land, between reason and emotions, is precisely our ground for analysis, but since the emotional political apparatus is complex, spreading through mechanisms, triggers and devices, and since it's impossible to cover the hole specter and nuances of such a complex subject, our task here will be focused on debating two major and powerful operators: a) fear. Departing from fear as a political anthropological mechanism described and debated from Hobbes to Espinosa, we will try to develop the concept also regarding its emotional dimension as a vital and primitive force in politics that goes beyond the psychological determinations; and b) resentment. Following the steps of Marc Ferro we will attempt to grasp the emotional structure and devices behind this process, focusing primarily on the emotions of shame and humiliation.

Наукове видання

КИЇВСЬКІ ФІЛОСОФСЬКІ СТУДІЇ-2022

Матеріали
Міжнародної наукової конференції
(м. Київ, 20 травня 2022 р.)

Головний редактор:
Роман Олександрович Додонов
д-р філос. н, проф.

Підписано до друку 18.05.22
Папір офсетний
Друк офсетний
Умов. друк. арк.

Формат 84x60/16
Гарнітура Times New Roman.
Наклад 100 прим
Обл.-вид. арк.

Віддруковано з оригіналів замовника.

Видавець:
ФОП Халіков Руслан Халікович
Св. № ДК № 5346 від 17.05.2017
e-mail: halikoff@gmail.com

Віддруковано з оригіналів замовника:
ТОВ «Крокус-2018»,
м. Запоріжжя, вул Південноукраїнська, 7
e-mail: crocuszp@gmail.com